

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законів України
щодо врегулювання окремих питань присудження наукових
ступенів та ліцензування освітньої діяльності

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України "Про вищу освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 37–38, ст. 2004 із наступними змінами):

1) у статті 5:

у частині першій:

абзац перший викласти в такій редакції:

"1. Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми програмами на таких рівнях вищої освіти";

абзаци шостий і тринадцятий виключити;

у частині другій:

абзац перший викласти в такій редакції:

"2. Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою освітньої програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти";

пункт 5 виключити;

абзаци перший і другий частини шостої викласти в такій редакції:

"6. Доктор філософії – це освітній і водночас науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі (ад'юнктурі). Особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці, за умови успішного виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді";

частину сьому виключити;

2) частини першу, третю – шосту статті 6 викласти в такій редакції:

"1. Атестація – це встановлення відповідності результатів навчання (наукової або творчої роботи) здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту";

"3. Атестація осіб, які здобувають ступінь доктора мистецтва, здійснюється на підставі публічного захисту мистецьких досягнень у формі творчого мистецького проекту разовою спеціалізованою радою з присудження ступеня доктора мистецтва, утвореною закладом вищої освіти, який має акредитовану освітню програму третього рівня вищої освіти з відповідної спеціальності. Публічний захист творчого мистецького проекту транслюється закладом вищої освіти на його офіційному веб-сайті в режимі реального часу.

4. Атестація осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, здійснюється на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації разовою спеціалізованою вченою радою, утвореною закладом вищої освіти чи науковою установою, які мають акредитовану освітню програму третього рівня вищої освіти з відповідної спеціальності (спеціальностей для міждисциплінарних робіт).

5. Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, відгуки та рецензії на них оприлюднюються на офіційному веб-сайті відповідного закладу вищої освіти чи наукової установи згідно із законодавством.

Інформація про утворену разову спеціалізовану вчену раду, дату, час і місце проведення атестації оприлюднюється закладами вищої освіти, науковими установами на своїх офіційних веб-сайтах відповідно до законодавства та подається в електронному вигляді до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке оприлюднює таку інформацію на своєму офіційному веб-сайті.

Заклади вищої освіти, наукові установи забезпечують трансляцію атестації здобувачів ступеня доктора філософії в режимі реального часу на своїх офіційних веб-сайтах.

6. До захисту допускається дисертація, виконана здобувачем ступеня доктора філософії самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації є підставою для відмови у присудженні ступеня доктора філософії.

Виявлення фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у захищеній здобувачем дисертації є підставою для скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження йому ступеня доктора філософії та видачу відповідного диплома.

У разі встановлення відповідно до законодавства у кваліфікаційній роботі здобувача ступеня доктора філософії фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та/або порушення встановленої законодавством процедури захисту дисертації рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії скасовується закладом вищої освіти чи науковою установою, в якому (якій) вона була утворена, або Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Якщо у захищеній здобувачем ступеня доктора філософії дисертації встановлено відповідно до законодавства факти академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації, його науковий керівник позбавляється права участі у підготовці та атестації здобувачів ступеня доктора філософії строком на два роки, голова та члени разової спеціалізованої вченої ради, в якій відбувся захист цієї дисертації, та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки на дисертацію, позбавляються права участі в атестації здобувачів ступеня доктора філософії строком на два роки, а заклад вищої освіти чи наукова установа позбавляється права утворювати разову спеціалізовану вчену раду за відповідною спеціальністю строком на один рік, крім випадку скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладом вищої освіти чи науковою установою";

3) у статті 7:

назву та частину першу викласти в такій редакції:

"Стаття 7. Документи про вищу освіту

1. Документ про вищу освіту видається особі, яка успішно виконала відповідну освітню програму та пройшла атестацію";

у частині другій:

абзац перший викласти в такій редакції:

"2. Встановлюються такі види документів про вищу освіту за відповідними ступенями";

абзац шостий виключити;

частини четверту та п'яту викласти в такій редакції:

"4. У дипломі доктора філософії/доктора мистецтва зазначається інформація про здобутий особою ступінь, галузь знань, спеціальність, з якої здобуто відповідний ступінь (галузі знань, спеціальності – для міждисциплінарних робіт), назва закладу вищої освіти чи наукової установи, в якому (якій) здійснювалася підготовка, назва закладу вищої освіти чи наукової установи, у разовій спеціалізованій вченій раді/разовій

спеціалізованій раді з присудження ступеня доктора мистецтва якого (якої) захищено наукові/мистецькі досягнення.

5. Невід'ємною частиною диплома молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, доктора філософії/доктора мистецтва є додаток до диплома європейського зразка, що містить структуровану інформацію про завершене навчання. У додатку до диплома наводиться інформація про результати навчання особи, освітні компоненти, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС, а також відомості про національну систему вищої освіти України";

4) у частині першій статті 13:

пункт 8 викласти в такій редакції:

"8) затверджує форми документів про вищу освіту";

доповнити пунктом 9¹ такого змісту:

"9¹) здійснює ліцензування освітньої діяльності у сфері вищої освіти та заходи державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог ліцензійних умов";

пункти 15 та 18 викласти в такій редакції:

"15) утворює та організовує роботу атестаційної колегії, яка на принципах прозорості та відкритості затверджує рішення вчених рад закладів вищої освіти та наукових установ про присвоєння науковим і науково-педагогічним працівникам вчених звань старшого дослідника, доцента та професора; розглядає питання та приймає рішення про позбавлення особи вченого звання; оформлює та видає відповідні атестати; розглядає питання, пов'язані з присудженням та позбавленням наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, відповідно до законодавства; розглядає апеляції на рішення атестаційної колегії";

"18) за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти схвалює порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії та подає його на затвердження до Кабінету Міністрів України";

доповнити пунктом 18¹ такого змісту:

"18¹) у разі виявлення протягом 30 днів з дня оприлюднення інформації Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти згідно з частиною п'ятою статті 6 цього Закону невідповідності інформації про склад разової спеціалізованої вченої ради з присудження ступеня доктора філософії, поданої закладом вищої освіти чи науковою установою, вимогам законодавства зупиняє роботу такої разової спеціалізованої вченої ради до

усунення виявленої невідповідності. Разова спеціалізована вчена рада вважається правомочною у разі відсутності рішення про її зупинення";

5) частину першу статті 17 викласти в такій редакції:

"1. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є постійно діючим колегіальним органом";

6) у частині першій статті 18:

пункт 8 викласти в такій редакції:

"8) розробляє порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії та подає його на схвалення до центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки";

пункт 9 виключити;

7) у статті 24:

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

"1. Освітня діяльність у сфері вищої освіти провадиться закладами вищої освіти, закладами фахової передвищої освіти (з підготовки фахівців ступенів молодшого бакалавра та бакалавра) та науковими установами (з підготовки фахівців ступенів магістра та/або доктора філософії) на підставі ліцензій, що видаються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, відповідно до закону";

в абзаці четвертому частини другої:

перше речення викласти в такій редакції:

"У разі ліцензування освітньої діяльності закладом вищої освіти вперше, а також ліцензування освітньої діяльності за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, проводиться виїзна ліцензійна експертиза, для проведення якої орган ліцензування утворює експертну комісію, якщо немає підстав для залишення заяви без розгляду";

доповнити новим третім реченням такого змісту: "У разі відмови у видачі/розширенні ліцензії здобувач ліцензії (ліцензіат) може подати нову заяву про отримання/розширення ліцензії не раніше ніж через три місяці з дати прийняття відповідного рішення про відмову";

8) пункт 12 частини другої статті 32 викласти в такій редакції:

"12) приймати рішення відповідно до законодавства про присудження і позбавлення ступенів доктора філософії, доктора мистецтва, самостійно утворювати разові спеціалізовані вчені ради або разові спеціалізовані ради з присудження ступеня доктора мистецтва";

9) пункт 5 частини другої статті 61 виключити;

10) у пункті 2 розділу XV "ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ":

підпункт 7 викласти в такій редакції:

"7) підготовка кандидатів та докторів наук, розпочата до 1 вересня 2016 року, здійснюється закладами вищої освіти та науковими установами відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності цим Законом. За результатами захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та наукового ступеня доктора наук у спеціалізованих вчених радах, утворених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, відповідно до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", здобувачам наукових ступенів присуджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, ступінь кандидата або доктора наук відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності цим Законом, та видається диплом кандидата або доктора наук";

підпункт 9 виключити.

2. У Законі України "Про наукову і науково-технічну діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 3, ст. 25 із наступними змінами):

1) абзац другий частини дев'ятої статті 7 виключити;

2) пункт 5 частини третьої статті 10 викласти в такій редакції:

"5) затвердження тем дисертацій здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти або наукового ступеня доктора наук і призначення наукових керівників чи консультантів";

3) абзаци перший, другий та четвертий частини першої статті 28 викласти в такій редакції:

"1. Вчені мають право на здобуття відповідно до законодавства наукових ступенів доктора філософії і доктора наук та присвоєння вчених звань старшого дослідника, доцента і професора.

Присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань є державним визнанням рівня кваліфікації вченого. Присудження наукового ступеня доктора філософії, присвоєння вчених звань здійснюється відповідно до Закону України "Про вищу освіту". Присудження наукового ступеня доктора наук здійснюється відповідно до цього Закону";

"Дисертації (або наукові доповіді – у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях) осіб, які здобувають ступінь доктора наук, а також інші передбачені законодавством відомості

оприлюднюються на офіційних веб-сайтах відповідних наукових установ або закладів вищої освіти згідно із законодавством";

4) доповнити статтею 28¹ такого змісту:

"Стаття 28¹. Присудження наукового ступеня доктора наук

1. Доктор наук – це науковий ступінь, що здобувається особою на основі ступеня доктора філософії (кандидата наук) за науковою спеціальністю та передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, що забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані у наукових виданнях.

2. Документами про науковий ступінь є дипломи доктора філософії, кандидата наук, доктора наук.

У дипломах кандидата наук, доктора наук зазначається інформація про здобутий особою науковий ступінь, галузь науки, спеціальність, назву наукової установи чи закладу вищої освіти, у спеціалізованій вченій раді яких захищено дисертацію. Вимоги до диплома доктора філософії визначаються Законом України "Про вищу освіту".

3. Присудження наукового ступеня доктора наук здійснюється утвореною відповідно до законодавства спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту дисертації (або наукової доповіді – у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях), вимоги до якої затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

4. Наукові установи, заклади вищої освіти забезпечують трансляцію захисту дисертацій здобувачів наукового ступеня доктора наук у режимі реального часу на своїх офіційних веб-сайтах.

5. До захисту наукового ступеня доктора наук допускаються дисертації у вигляді підготовленого рукопису або наукові доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Встановлення відповідно до законодавства в поданих до захисту дисертації або наукових публікаціях фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня доктора наук.

6. Якщо у захищеній докторській дисертації або публікаціях, які представлялися до захисту, встановлено відповідно до законодавства факти академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації, науковий консультант

позбавляється права участі у підготовці та/або атестації здобувачів ступеня доктора філософії та консультуванні та/або атестації здобувачів ступеня доктора наук строком на два роки, голова спеціалізованої вченої ради, в якій відбувся захист цієї дисертації, та опоненти, які надали позитивні висновки на неї, позбавляються права участі в атестації кадрів вищої кваліфікації строком на два роки, а наукова установа чи заклад вищої освіти позбавляється права утворювати спеціалізовану вчену раду за відповідною науковою спеціальністю строком на один рік.

7. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук у разі встановлення відповідно до законодавства фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти здійснюється у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржено відповідно до законодавства";

5) у статті 42:

пункт 18 викласти в такій редакції:

"18) розробляє порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук та подає його на затвердження до Кабінету Міністрів України";

доповнити пунктами 19–24 такого змісту:

"19) формує та затверджує перелік наукових спеціальностей за галузями науки, відповідно до яких присуджуються наукові ступені кандидата наук і доктора наук;

20) затверджує порядок формування переліку наукових фахових видань України;

21) розробляє та затверджує положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук, утворює відповідні спеціалізовані вчені ради та контролює їхню діяльність;

22) затверджує та скасовує рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук, розглядає питання про позбавлення наукового ступеня, оформлює та видає дипломи кандидата наук, доктора наук;

23) затверджує форму диплома кандидата наук, доктора наук;

24) здійснює інші повноваження, передбачені законом".

3. У Законі України "Про освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 38–39, ст. 380; 2020 р., № 24, ст. 170, № 31, ст. 226):

1) у пункті 8 частини першої статті 1 слова "докторанти, інші" замінити словом "інші";

- 2) абзац чотирнадцятий частини другої статті 10 виключити;
- 3) абзац перший частини одинадцятої статті 18 після слів "обов'язковість якої передбачена законом" доповнити словами "з підготовки в інтернатурі";
- 4) в абзаці шостому частини другої статті 21 слова "та доктора наук" виключити;
- 5) у частині п'ятій статті 42:
 - в абзаці другому слова "наукового ступеня" замінити словами "ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня";
 - в абзаці третьому слова "наукового (освітньо-творчого) ступеня" замінити словами "ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня".

4. Абзац четвертий частини другої статті 18 Закону України "Про фахову передвищу освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2019 р., № 30, ст. 119; 2020 р., № 31, ст. 226) викласти в такій редакції:

"У разі ліцензування освітньої діяльності у сфері фахової передвищої освіти вперше, запровадження освітньої діяльності з підготовки іноземних громадян та осіб без громадянства або освітньої діяльності із спеціальності, з якої передбачено проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту в порядку, встановленому цим Законом, проводиться виїзна ліцензійна експертиза. Для проведення виїзної ліцензійної експертизи центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки утворює експертну комісію, якщо немає підстав для відмови у видачі/розширенні ліцензії за результатами розгляду документів і заяви про отримання/розширення ліцензії. У разі відмови у видачі/розширенні ліцензії здобувач ліцензії (ліцензіат) може подати нову заяву про отримання/розширення ліцензії не раніше ніж через три місяці з дати прийняття відповідного рішення про відмову".

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім абзаців третього та четвертого підпункту 2 пункту 1 розділу I цього Закону, які набирають чинності з 1 вересня 2021 року.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити перегляд та приведення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова Верховної Ради
України

Д.РАЗУМКОВ

м. К и ї в
30 березня 2021 року
№ 1369–ІХ